

ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาอย่างไร ให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม (How to Produce and Develop Vocational Manpower Accordance with the Industrials Requirement)

พุทธ ธรรมสุณา^{1, 2*}

บทนำ

ในปัจจุบัน ภาคอุตสาหกรรมของไทยต้องเผชิญหน้ากับการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมในระดับโลก ซึ่งหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับอุตสาหกรรมไทยก็คือ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีและกำลังคน เพื่อรองรับการแข่งขันของประเทศในการผลิตสินค้าและบริการ [1] โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ในปีพ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) โดยมีจุดมุ่งหมายคือการเป็นตลาดและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน รวมทั้งแรงงานฝีมืออย่างเสรีระหว่างกัน นำไปสู่การแข่งขันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ [2]

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคการศึกษา จึงควรมีการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล รองรับการแข่งขันของประเทศ นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน

บทความนี้จะกล่าวถึงผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาอย่างไร ให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ในการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และสังคมในประเทศและภูมิภาคต่อไป

สถานการณ์ ด้านการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาโดยรวมของประเทศ [3],[4],[5] พบว่ายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเป็นอย่างมาก ทั้งปริมาณและคุณภาพของแรงงาน กำลังคนอาชีวศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อย ส่งผลให้ประเทศขาดกำลังคนระดับกลางเพิ่มขึ้น ส่วนด้านคุณภาพกำลังคนที่ผลิตได้ขาดคุณลักษณะทั้งด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน เช่น ทักษะการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งขาดความรับผิดชอบ ความอดทน ความขยัน และระเบียบวินัย เป็นต้น ส่วนในด้านความรู้ และทักษะวิชาชีพ ผู้สำเร็จการศึกษาใหม่ ยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตรงลักษณะงาน ไม่มีประสบการณ์ สถานประกอบการส่วนใหญ่ ต้องนำไปฝึกอบรมอย่างน้อย 3 - 6 เดือน ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายและเสียเวลาเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเชิงระบบเช่น ระบบการจัดอาชีวศึกษายังขาดประสิทธิภาพ ขาดระบบกลไกการประสานงานความร่วมมือระหว่างฝ่ายผลิต ฝ่ายผู้ใช้ ขาดความร่วมมือ และประสานงานระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ขาดฐานข้อมูลกำลังคนที่เชื่อมโยงทั้งระบบ ขาดการกำหนดมาตรฐานอาชีพและวิชาชีพ

กล่าวโดยสรุป การผลิตและพัฒนากำลังคนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่แท้จริงของประเทศ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของแรงงาน

¹ ครู สาขาวิชาเครื่องกล วิทยาลัยเทคนิคเลย, ^{2*} นักศึกษาปริญญาเอก ภาคบริหารเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โทรศัพท์ 080-2692217
E-mail : putthumsuna@hotmail.com

การเปิดเสรีอาเซียน ความต้องการ และการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในภูมิภาค

การค้าเสรี จากการเปิดเสรีอาเซียน ได้ส่งผลกระทบต่อเชิงบวกต่อการขยายตัวของภาคการผลิตและภาคแรงงาน ซึ่งจะนำไปสู่ความต้องการแรงงานมากขึ้น ในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพื่อรองรับการแข่งขันของประเทศ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้ใช้แรงงาน ให้มีอัตราค่าจ้างสูงขึ้น มาตรฐานแรงงานหรือคุณภาพชีวิต มีความก้าวหน้าในอาชีพและสวัสดิการสูงขึ้นขณะเดียวกันก็จะส่งผลในเชิงลบต่อแรงงานในด้านความมั่นคงของอาชีพ จากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน ส่งผลให้ผู้จ้างงานมีทางเลือกแรงงานมากขึ้น นำมาซึ่งปัญหาช่องว่างรายได้ และสวัสดิการระหว่างผู้ใช้แรงงานที่มีระดับฝีมือแตกต่างกัน รวมทั้งอาจเกิดปัญหาการว่างงานขึ้นได้ [2]

เนื่องจากระบบเศรษฐกิจใหม่ เป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมต้องการใช้แรงงานที่มีความรู้และทักษะสูงขึ้น ในการผลิตสินค้าและบริการ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการเตรียมความพร้อมของแรงงาน ในการพัฒนาทักษะฝีมือ เพื่อรองรับการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จากข้อมูลสถานการณ์ และปัญหาด้านกำลังคนอาชีวศึกษา โดยรวมของประเทศ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในภูมิภาคอาเซียน ทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน และแนวโน้มความต้องการกำลังคนอาชีวศึกษาในอนาคต จะนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการอาชีวศึกษาได้อย่างไร ซึ่งควรที่จะศึกษาวิสัยทัศน์การจัดการอาชีวศึกษานานาชาติไว้ด้วย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาของประเทศ ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

วิสัยทัศน์การจัดการอาชีวศึกษานานาชาติ

องค์การยูเนสโก (UNESCO) ร่วมกับรัฐบาลเกาหลีจัดประชุมโครงการสนานาชาติ ด้านอาชีวและเทคนิคศึกษา TVE (Technical and Vocational Education) ครั้งที่ 2 ในหัวข้อการศึกษาและฝึกอบรมตลอดชีวิต : สะพานสู่โลกอนาคต [6] ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงโซล ประเทศเกาหลี เมื่อวันที่ 26 - 30 เมษายน พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์ให้

ประเทศสมาชิกขององค์การได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การกำหนดทิศทางของการจัดอาชีวและเทคนิคศึกษา แต่ละประเทศให้มีประสิทธิภาพ ผลจากการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา นำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นข้อเสนอแนะรวม 6 ข้อด้วยกัน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การจัดอาชีวและเทคนิคศึกษา (TVE) ให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นเหตุให้ต้องมีการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม ดังนั้นรัฐบาลต้องมีเอกภาพในนโยบายการจัดการอาชีวศึกษา มีการจัดสรรเงินงบประมาณให้เพียงพอ รวมทั้งจัดอาชีวศึกษาให้เชื่อมโยงกับอาชีพในตลาดแรงงาน ส่งเสริมความร่วมมือการจัดการศึกษาระหว่างภาคการศึกษาภาคอุตสาหกรรม เป็นการเตรียมคนให้มีความรู้ด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพ อย่างเพียงพอและเหมาะสม เพื่อให้เข้าสู่อาชีพได้

2. การปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาและฝึกอบรมตลอดชีวิต

บุคคลที่ทำงานในระบบเศรษฐกิจ ต้องมีมาตรฐานความรู้ที่สูงขึ้นในการทำงาน ดังนั้นการปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาและฝึกอบรมตลอดชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่ศึกษาอยู่ในระบบและนอกระบบ รวมทั้งผู้ใช้แรงงาน เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ารับการศึกษและฝึกอบรมอาชีพ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ในระหว่างการทำงาน เป็นการพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถปรับตัวรับเทคโนโลยีใหม่ ในอาชีพนั้น ๆ ได้

นอกจากนี้ สถาบันการอาชีวศึกษา ต้องร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนาวิชาการและวิชาชีพ ให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีการทดสอบและรับรองมาตรฐานวิชาชีพ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. การใช้นวัตกรรมสำหรับกระบวนการศึกษาและฝึกอบรม

ความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้บุคคลมีความต้องการเรียนรู้ด้วยวิธีการใหม่ ๆ มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามากขึ้น รวมทั้งจัดเนื้อหาสาระของวิชาในหลักสูตรเพื่ออาชีพ จะให้ความสำคัญกับวิชาสามัญมากกว่าความรู้ในทักษะเฉพาะด้าน ประชากรรุ่นใหม่จะต้องมีความรู้ที่กว้างขึ้น อันประกอบด้วยความรู้ทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม มีความรู้ ความเข้าใจในด้านภาษาและวัฒนธรรม ตลอดจนทักษะในการประกอบการ

ขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นการเตรียมคนเข้าสู่งานอาชีพที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นและเปิดกว้าง จำเป็นจะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ มีความรู้ข้ามสาขาวิชา มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน และมีทักษะเชิงระบบ รวมทั้งจะต้องอาศัยครูที่มีคุณภาพ มีความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพอย่างเพียงพอ และมีความหลากหลาย

4. การจัดอาชีวและเทคนิคศึกษาเพื่อปวงชน

การอาชีวและเทคนิคศึกษา เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ สำหรับนำไปใช้จัดการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ ซึ่งหลักสูตรควรตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เปิดโอกาสให้คน ทุกกลุ่ม ทุกวัย ผู้ใช้แรงงาน ผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่ยากจน รวมทั้งแรงงานข้ามชาติ เข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ สถาบันการอาชีวศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น คือทั้งจัดการศึกษาอาชีพและฝึกอบรมอาชีพ กล่าวคือการอาชีวศึกษาเพื่อปวงชน ลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมยกระดับฝีมือให้ทันกับวิทยาการเพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์ เพื่อพัฒนาอาชีพของบุคคล รวมทั้งการเปลี่ยนอาชีพใหม่ ให้ก้าวทันต่อโลกของงานอาชีพ และโลกของเทคโนโลยีตลอดไป

5. บทบาทใหม่ของรัฐและผู้เกี่ยวข้องในการจัดอาชีวและเทคนิคศึกษา (TVE)

การที่จะจัดการอาชีวและเทคนิคศึกษาให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นได้นั้น จะต้องเน้นการมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ภาครัฐจะต้องสร้างบรรยากาศและส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนกับภาคเอกชน สถานประกอบการและชุมชน ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย สร้างมาตรการจูง

ใจภาคเอกชน ให้เข้ามาร่วมในการจัดการศึกษาและฝึกอบรม เนื่องจากการทำงานด้านอาชีวและเทคนิคศึกษา เป็นการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์เพื่ออนาคต สถาบันของรัฐจะต้องมีความเป็นอิสระ เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการใหม่ ๆ และสามารถแข่งขันได้ สัดส่วนของความรับผิดชอบด้านอาชีวและเทคนิคศึกษา จะต้องมาอยู่ที่ฝ่ายผู้จ้างงานเพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องมีระบบคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อรับรองมาตรฐานอาชีพด้วย

6. การส่งเสริมความร่วมมือในระดับนานาชาติด้านอาชีวและเทคนิคศึกษา

การจัดอาชีวและเทคนิคศึกษา ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั้น ควรจะมีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่นในด้านการวิจัยและพัฒนา การช่วยเหลือเงินงบประมาณ ความร่วมมือการจัดการศึกษาระหว่างประเทศ เป็นต้น โดยอาศัยองค์การยูเนสโก (UNESCO) เป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศให้มั่นคงและยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป สิ่งท้าทายที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 นั้นคือยุคของความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการติดต่อสื่อสารในโลกยุคโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลให้ทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต และพิจารณาว่าการอาชีวและเทคนิคศึกษา (TVE) เป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็น ที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาบุคคล ทั้งเพื่อการเรียนรู้อาชีพในภาพกว้าง การเตรียมคนเข้าสู่อาชีพ เพื่อทักษะที่สูงขึ้น หรือการเปลี่ยนอาชีพใหม่

จากข้อเสนอแนะทั้ง 6 ข้อ ดังกล่าวข้างต้นสมควรอย่างยิ่ง ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา จะนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางดำเนินงานสู่การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาของประเทศ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ ดังกล่าวต่อไป

จากวิสัยทัศน์การจัดการอาชีวศึกษานานาชาติ จะสอดคล้องกับการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษา ให้ตรงกับความต้องการภาคอุตสาหกรรมของประเทศ ได้อย่างไร ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

ผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาอย่างไรให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเข้าร่วมฟังบรรยาย การอภิปรายกลุ่มเรื่อง “ผลิตกำลังคนอย่างไรให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมในทศวรรษหน้า” จากตัวแทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ตัวแทนสถานประกอบการ และตัวแทนฝ่ายการศึกษาอาชีวศึกษา [7] เพื่อใช้เป็นแนวทางแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดอาชีวศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษา ให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยสรุปข้อมูลจาก 3 ประเด็น ได้ดังนี้

1. ความต้องการกำลังคนเชิงปริมาณ

แนวโน้มความต้องการกำลังคน เชิงปริมาณ ในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย มีความต้องการเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังคนระดับกลาง (ระดับ ปวช. และ ปวส.) เนื่องจากประเทศไทยจัดเป็นแหล่งนำลงทุนในภาคอุตสาหกรรม เพราะมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ประกอบกับภูมิประเทศ เอื้ออำนวยให้มีการกระจายสินค้าในภูมิภาคอาเซียน ตลอดจนผู้ผลิตรายใหญ่ มีฐานการผลิตในประเทศไทย ส่งผลให้ชาวต่างประเทศมีความสนใจมาลงทุน มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ [3], [4], [5] ที่พบว่าภาคอุตสาหกรรม มีแนวโน้มความต้องการแรงงานในระดับอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ส่วนในระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยี มีแนวโน้มความต้องการกำลังคนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในสายงานผลิต รวมทั้งยังต้องการวิศวกรภาคปฏิบัติ ในโรงงาน ที่มีทักษะสูง มากกว่าวิศวกรสายการจัดการ และยังมีความต้องการงานด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อรองรับการแข่งขันของประเทศในอนาคตอีกด้วย

2. ความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพ

ความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพในด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน โดยสรุปตัวแทนภาคอุตสาหกรรม มีความคิดเห็นตรงกันว่า คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทั้งระดับ ปวช., ปวส. และปริญญาตรี ควร มีทักษะการติดต่อสื่อสาร ทั้งภาษาไทยและ

ภาษาต่างประเทศ มีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ ความรู้ในการประยุกต์ใช้ตัวเลข / ทักษะการคำนวณ เป็นต้น และในอนาคตต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพทางด้านภาษาต่างประเทศ ความรู้ และทักษะที่ใช้เทคโนโลยีเข้มข้น อีกเป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับธุรกิจใหม่ ๆ ในภาคอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ ผู้สำเร็จการศึกษา จะต้องมีความขยันขันแข็ง มีความซื่อสัตย์ สุจริต อดทนต่องาน รักองค์กร และทุ่มเทให้กับงาน มีความตั้งใจในการทำงานจริง รู้จริง ทำได้ มีปฏิภาณไหวพริบ มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

ส่วนในด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ในระดับ ปวช. และ ปวส. ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ควรมีความรู้และทักษะวิชาชีพในสาขาอาชีพที่ตนได้ศึกษา จากสถาบันการศึกษามาเป็นอย่างดี ส่วนระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยี ควรมีความรู้ ทักษะวิชาชีพเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ของเครื่องจักร อุปกรณ์ ในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งได้เน้นให้สถาบันการศึกษา ผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาให้ มีทักษะวิชาชีพด้านการออกแบบเครื่องจักร อุปกรณ์ การผลิตชิ้นส่วน การควบคุมดูแลเครื่องจักร ตลอดจนกระบวนการผลิต เพื่อรองรับการแข่งขันของประเทศ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ว่า นักเรียน นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง ควรที่จะมีระดับความรู้ด้านวิชาการและมีทักษะวิชาชีพ อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน

นอกจากนี้สถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมบางแห่ง ได้เพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน โดยเพิ่มเงินเดือน เงินสวัสดิการแก่ผู้ใช้แรงงาน ตามความรู้ และทักษะวิชาชีพเป็นส่วนสำคัญ ไม่ได้ผูกติดกับใบประกาศนียบัตร / ปริญญาบัตร เพียงอย่างเดียว กล่าวคือจ่ายค่าตอบแทนแรงงานตามทักษะ ประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อเปิดให้มีโอกาสก้าวหน้าในงานอาชีพได้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้แรงงานในระบบได้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ [3], [4], [5] ที่พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมต้องการกำลังคนที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) ความรู้และทักษะที่จำเป็น 2)

ความรู้และทักษะวิชาชีพ และ 3) คุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณในการทำงาน

3. การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษา

ผู้แทนฝ่ายการศึกษาอาชีวศึกษา ได้กล่าวถึงแนวทางการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาไว้ว่า ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงแรงงาน สถาบันการศึกษา อาชีวศึกษา และสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรม ควรร่วมมือกันจัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับอุปสงค์ อุปทานแรงงานที่น่าเชื่อถือและแลกเปลี่ยนระหว่างกันได้ รวมทั้ง ควรจัดตั้ง สถาบัน คุณวุฒิวิชาชีพ (Nation Qualifications Institute) เพื่อดูแลด้านมาตรฐานวิชาชีพ ภายใต้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Nation Qualifications Framework ; NQF) ซึ่งควรผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ และ ผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม รวมทั้ง ให้มีการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา ในการจัดหลักสูตร อาชีวศึกษา ระดับ ปวช., ปวส. และปริญญาตรี ให้มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน

นอกจากนี้ยังได้เน้นให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม ในรูปแบบการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ระบบการฝึกอาชีพ (ฝึกงาน) ระบบสหกิจศึกษาให้มากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจาก สถาบันการศึกษาขาดแคลนเครื่องจักร อุปกรณ์ที่ทันสมัย ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนได้ให้ข้อเสนอแนะต่อ สถาบันการอาชีวศึกษา ได้จัดการศึกษาให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในการทำงาน ตามความต้องการของสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม

กล่าวโดยสรุป กลุ่มอุตสาหกรรมมีความต้องการกำลังคนอาชีวศึกษาในเชิงปริมาณ มีความต้องการแรงงานระดับกลางเพิ่มขึ้น (ระดับปวช. และ ปวส.) ส่วนในเชิงคุณภาพ มีความต้องการกำลังคนที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) มีความรู้และทักษะที่จำเป็น 2) ความรู้และทักษะวิชาชีพ และ 3) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในการทำงาน

สำหรับทางด้านการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษา ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน จัดทำระบบฐานข้อมูลกำลังคนระหว่างกัน มีการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิ

แห่งชาติ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพให้เชื่อมโยงกับระดับคุณวุฒิการศึกษา เพื่อรับรองมาตรฐานอาชีพ ให้เป็นที่ยอมรับของแต่ละฝ่าย รวมทั้งได้เน้นให้ สถาบันการอาชีวศึกษาจัดการศึกษา ร่วมกับสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมให้มากขึ้น มีการส่งเสริมการจ้างงาน และจ่ายค่าตอบแทนแรงงานตามสมรรถนะ มีการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา รวมทั้งจัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม จากการศึกษาข้อมูลทั้งหมด นำไปสู่ข้อมูลส่วนสุดท้าย ซึ่งจะเป็นส่วนเติมเต็ม ในประเด็นที่สำคัญ ต่อแนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม จำแนกตามบทบาทผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่าย ซึ่งควรจะดำเนินการอย่างไร

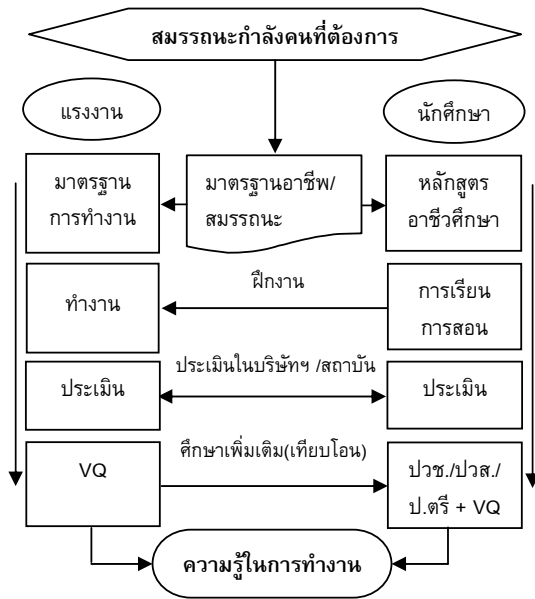
สรุป

ภาครัฐบาล

1. จัดทำฐานข้อมูลกำลังคนของประเทศระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคการศึกษา นำไปสู่ทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

2. กำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาอย่างชัดเจน และมีความเป็นเอกภาพ เพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและมีทักษะวิชาชีพ ในสาขาอาชีพต่าง ๆ รวมทั้งผลักดันการจ้างงานอาชีวศึกษาสู่สถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรม

3. เร่งรัดพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ จัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อการทดสอบและรับรองสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ เป็นไปตามมาตรฐานอาชีพและตามความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาทั้งระบบ ให้มีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกัน ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กระบวนการพัฒนาศักยภาพกำลังคนผ่านระบบอาชีวศึกษาและระบบคุณวุฒิวิชาชีพ

จากรูปที่ 1 แสดงกระบวนการพัฒนาศักยภาพกำลังคนผ่านระบบอาชีวศึกษา และระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ขั้นตอนจะเริ่มจาก ศึกษาสมรรถนะกำลังคนที่ต้องการของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อนำมากำหนดมาตรฐานอาชีพ ซึ่งจะวิเคราะห์ถึงความรู้ ทักษะ การประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แล้วนำไปกำหนดมาตรฐานการทำงาน ในระบบแรงงาน และนำไปออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบการศึกษา จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอาชีวศึกษา ภายใต้มาตรฐานอาชีพ รวมทั้งจัดฝึกงานในสถานประกอบการเพิ่มเติมให้แก่นักศึกษา เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษา และเข้ารับการทดสอบ ประเมินมาตรฐานวิชาชีพ เมื่อผ่านการทดสอบ ก็จะได้ใบรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ และคุณวุฒิการศึกษาแต่ละระดับ (ปวช., ปวส., ป.ตรี) เพื่อรับรองความรู้ในการทำงาน ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานต่อไป

ส่วนในระบบแรงงาน เมื่อผู้ใช้แรงงาน ต้องการเข้ารับการทดสอบ ประเมินมาตรฐานวิชาชีพ ก็เข้าสู่กระบวนการทดสอบ และเมื่อผ่านการประเมิน ก็จะได้ใบรับรองคุณวุฒิวิชาชีพเช่นกัน แต่หากผู้ใช้แรงงานต้องการวุฒิการศึกษาเพิ่มเติม สามารถเทียบโอนความรู้

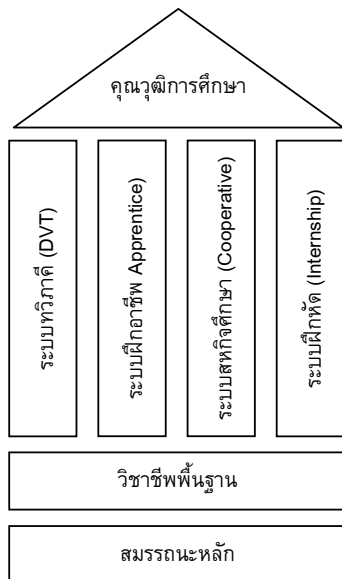
และประสบการณ์ ไปยังระบบการศึกษา และศึกษารายวิชาต่าง ๆ เพิ่มเติม จนครบตามเกณฑ์ของหลักสูตรในแต่ละระดับ เมื่อสำเร็จการศึกษา และเข้ารับการทดสอบตามกระบวนการ เมื่อผ่านการประเมิน ก็จะได้ใบรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ และคุณวุฒิการศึกษา เช่นเดียวกันกับในระบบการศึกษา ดังกล่าว เพื่อรับรองความรู้ในการทำงาน ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานต่อไป

4. มีระบบการจ้างงาน และกำหนดเงินเดือน/ค่าตอบแทนตามสมรรถนะมากยิ่งขึ้น
5. สร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา จากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งสมาคมวิชาชีพ สถานประกอบการ/องค์กรผู้ใช้กำลังคน และสถาบันการศึกษา/ผู้ผลิตกำลังคน
6. สร้างมาตรการที่จูงใจให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วม สนับสนุน ในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพแก่นักศึกษาอาชีวศึกษา รวมทั้งผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม
7. จัดสรรบุคลากร งบประมาณ ครุภัณฑ์ สนับสนุน การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ให้กับสถาบันการอาชีวศึกษา แต่ละแห่ง อย่างเพียงพอและเหมาะสม
8. เร่งรัดพัฒนาครูวิชาชีพ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านเทคโนโลยีและทักษะการปฏิบัติงาน เพื่อจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ให้ได้คุณภาพ
9. จัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนากลุ่มจังหวัด จัดหลักสูตรอาชีวศึกษา ระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี ให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน
10. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการจัดอาชีวศึกษา ผ่านกลไกประกันคุณภาพการศึกษา
11. ส่งเสริมความร่วมมือ การจัดอาชีวศึกษาระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ เช่นการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน ระหว่างประเทศ การวิจัยและพัฒนา เป็นต้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

ภาคการศึกษา

1. ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรม ให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ ดังที่กล่าวมาแล้ว

2. พัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพต่าง ๆ และตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรม
3. พัฒนาระบบมาตรฐานสมรรถนะ และเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ตามมาตรฐานอาชีพแก่ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้แรงงานในภาคอุตสาหกรรม
4. สร้างกลไกการวิจัย และนวัตกรรมการศึกษา เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการอาชีวศึกษา
5. จัดการศึกษาอาชีวศึกษา ในรูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการกับการทำงาน (Work integrated Learning – WiL) ได้แก่การศึกษาในระบบ วิทยาลัย ระบบการฝึกอาชีพ ระบบสหกิจศึกษา และ ระบบฝึกหัดให้มากขึ้น ดังรูปที่ 2

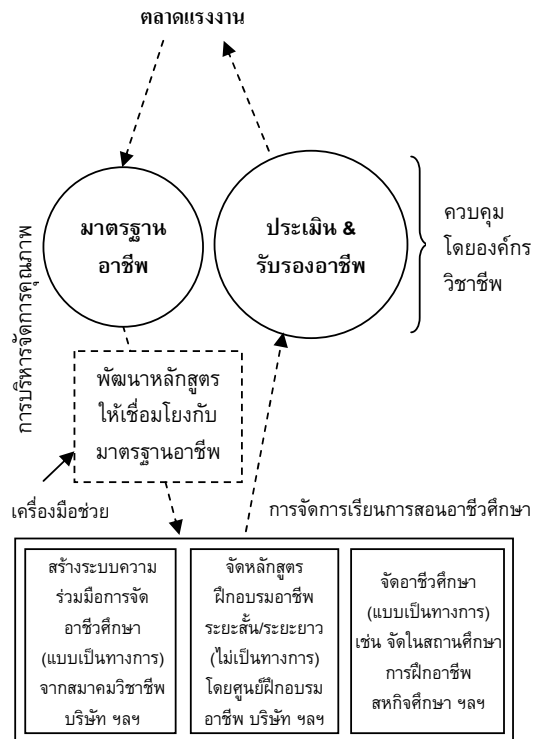
รูปที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการทำงาน

ที่มา : ปานเพชร ชินินทร และคณะ (2553 : 27) [8]

จากรูปที่ 2 แสดงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการทำงาน โดยเริ่มต้นจัดการศึกษาพื้นฐานแก่ผู้เรียนในสมรรถนะหลักที่มีความจำเป็นต่อการทำงาน ได้แก่การใช้ภาษา การประยุกต์ใช้ตัวเลข การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการ การทำงานเป็นทีม และการคิดเชิงระบบ รวมทั้งจัดการศึกษาวิชาชีพพื้นฐานในสาขาอาชีพนั้น ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การบูรณาการ

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการทำงานในระบบทวิภาคี ระบบฝึกอาชีพ (ฝึกงาน) ระบบสหกิจศึกษา และระบบการฝึกหัด เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรจะได้รับคุณวุฒิการศึกษาในระดับต่าง ๆ ต่อไป

6. บริหารจัดการคุณภาพการอาชีวศึกษา โดยจัดระบบการอาชีวศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ บนฐานสมาคมวิชาชีพ โดยให้เชื่อมโยงกับความต้องการตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรม ภายใต้มาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนประเมินและรับรองอาชีพ โดยการควบคุมจากองค์กร วิชาชีพ ที่ได้การรับรองมาตรฐานสากล ดังรูปที่ 3

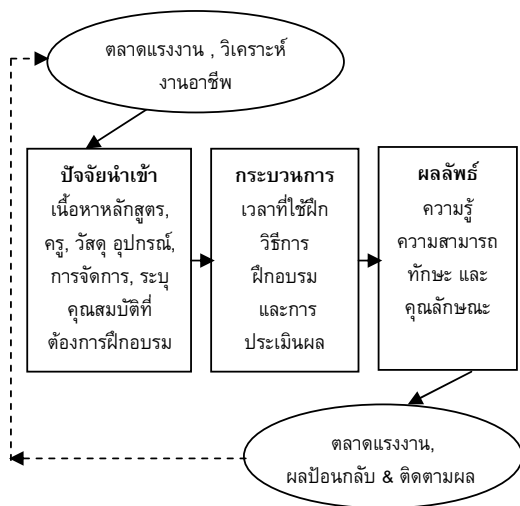
รูปที่ 3 ระบบการจัดการอาชีวศึกษาที่เน้นผลลัพธ์บนฐานสมาคมวิชาชีพ

ที่มา : Ministry of Education (2008) p.25 [9]

จากรูปที่ 3 แสดงระบบการจัดการอาชีวศึกษาที่เน้นผลลัพธ์บนฐานสมาคมวิชาชีพ เริ่มต้นจากวิเคราะห์ตลาดแรงงาน ประเมินความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ระบุคุณสมบัติของแรงงานที่ต้องการ กำหนดมาตรฐาน

อาชีพ คุณวุฒิวิชาชีพ โดยสมาคมวิชาชีพ สถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะอาศัยเครื่องมือหลักสูตร จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้เพียงพอและได้มาตรฐานในอาชีพนั้น ๆ สร้างระบบความร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพ บริษัท องค์กรต่าง ๆ โดยการสนับสนุนจากรัฐบาล จัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ โดยสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับภาคเอกชน ในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษา และสุดท้ายจัดการทดสอบ ประเมิน และรับรองมาตรฐานอาชีพ แก่ผู้เข้ารับการทดสอบ โดยองค์กรวิชาชีพ เมื่อผ่านการทดสอบก็ได้รับใบประกาศรับรองมาตรฐานวิชาชีพ ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานต่อไป

7. สนับสนุน และส่งเสริมการจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับผู้ใช้แรงงานหรือผู้สำเร็จการศึกษาใหม่ ให้สอดคล้องเชื่อมโยง กับตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรม โดยจะต้องมีการวิเคราะห์เชิงระบบ เพื่อประสิทธิผลการฝึกอบรม ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 ขั้นตอนในกระบวนการฝึกอบรม
 ที่มา : Asian Development Bank (2004) p.43 [10]

จากรูปที่ 4 แสดงขั้นตอนในกระบวนการฝึกอบรม โดยเริ่มต้นจากการสำรวจข้อมูลในตลาดแรงงานเกี่ยวกับการจ้างงาน วิเคราะห์งานอาชีพในด้านความรู้ ทักษะวิชาชีพ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตลาดแรงงานต้องการ ผู้เตรียมปัจจัยนำเข้า ในด้านเนื้อหาหลักสูตร ครูผู้ฝึกอบรม

วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการ ระบุความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณสมบัติอื่น ๆ ที่ต้องการฝึกอบรม ส่วนด้านกระบวนการ จะกำหนดเวลาในการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม และการประเมินผล ส่วนในด้านผลลัพธ์ จะประเมินผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรม ในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอื่น ๆ และสุดท้ายผลสะท้อนกลับ ปรับปรุง จะตรวจสอบ และติดตามผลผู้เข้ารับการอบรมที่อยู่ในตลาดแรงงาน เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ ว่า สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานหรือไม่ มากน้อยเพียงใด รวมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการจัดการฝึกอบรมครั้งต่อไป

ภาคเอกชน

1. พัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพและ มาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อให้ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐ
2. สนับสนุนการดำเนินงาน การจัดอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาของประเทศ
3. สร้างขีดความสามารถ ในการสนับสนุนภาคการอาชีวศึกษา โดยร่วมจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ระบบการฝึกอาชีพ ระบบสหกิจศึกษา รวมทั้งร่วมจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และฝึกอบรมอาชีพแก่นักศึกษา เป็นต้น
4. ร่วมพัฒนาครูอาชีวศึกษา ให้มีความรู้ ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ในสาขาอาชีพต่าง ๆ
5. พัฒนาระบบค่าตอบแทน ที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานสมรรถนะของแรงงานทุกระดับ ในสาขาอาชีพต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ใช้แรงงาน และผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบการอาชีวศึกษา

6. จัดฝึกอบรมอาชีพแก่ผู้สำเร็จการศึกษาใหม่ และผู้ใช้แรงงานในระบบอุตสาหกรรม ตลอดระยะเวลาการทำงาน ในลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ก้าวทันต่ออาชีพ และเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมนั้น ๆ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด คงจะมองเห็นแนวทางการผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมได้บ้าง ไม่มากก็น้อย

โอกาสที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้นั้น จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษา โดยต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงจากกลไกหลักของรัฐบาล สถาบันการอาชีวศึกษา และภาคเอกชน เพื่อขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาของประเทศ

เงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จ อยู่ที่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง จากภาครัฐบาล ในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและมีความเป็นเอกภาพ โดยจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในทุกภาคส่วนของสังคม ตลอดจนกำหนดกฎหมายให้เอื้อ หรือสร้างมาตรการแรงจูงใจให้ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ นำไปสู่การผลิตและพัฒนา กำลังคนอาชีวศึกษา ให้ตรงกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน และสังคมในประเทศและภูมิภาคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] วิรัช อยู่ชา และยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2551). ความสามารถของแรงงานกับศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย. http://www.tdri.or.th/ye_08/papers/g3_3_yc.pdf. หน้าบทสรุป
- [2] อภิญา เลื่อนฉวี. (2553) เคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในอาเซียน : ผลกระทบอย่างไรต่อไทย <http://www.kpi.ac.th/kpith/pdf/วารสาร/53/01/53-03%2005>. หน้า 6.
- [3] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2549).รายงานผลการศึกษาคือความต้องการกำลังคนกลุ่มอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ สกศ. : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด. หน้า ข,ค.
- [4]. _____. (2552). การศึกษาแนวทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของประเทศ : กรณีศึกษาประเภทอุตสาหกรรม. : กรุงเทพฯ สกศ. : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด. หน้า ข, ค.
- [5]. _____. (2554). ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนา กำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561. กรุงเทพฯ สกศ.: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด. หน้า 5- 0.
- [6] UNESCO.(1999). **Technical and Vocational Education and Training : a vision for the Twenty-first century. Recommendations.** Seoul. <http://unesdoc.unesco.org/images /0011/001160/116096e.pdf>. p.4-13.
- [7] ถาวร ชลัษเฐียร, บุญนาค โมกข์มงคลกุล และ พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา. (2553). อภิปรายกลุ่มผลิตกำลังคนอย่างไร ให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ในทศวรรษหน้า. ในการประชุมวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม ระดับชาติ ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพฯ วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2553.
- [8] ปานเพชร ชินินทร และคณะ. (2533). แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (**Work-Integrated Learning: WiL**) ในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย. <http://academic.rmutl.ac.th/2009/pdf/download53804-2.pdf>. หน้า 27.
- [9] Ministry of Education .(2008). **National Technical & Vocational Education and Training Strategy.** http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/.../Ethiopia_National_TVET_Strategy.pdf. p.25-28.
- [10] Asian Development Bank (ADB).(2004). **Improving Technical Education and Vocational Training Strategies for Asia.** http://www.adb.org/Documents/Books/Tech_Educ_Voc_Training/tech-educ-voc-training.pdf. p.43-44.